

पठतु संस्कृतम्

कोविदः

व्याकरणम् तद्धितान्ताः

तद्धितान्ताः

तस्मै हितम् – तद्+हितम् - तद्धितम् (चतुर्थी-तत्पुरुषसमासः)

प्रातिपदिकम् + तद्धितप्रत्ययः = तद्धितान्तः

लक्ष्यं किम्? -> नूतनशब्दानां सृष्टिः ।

विभिन्न-अर्थेषु विभिन्नप्रत्ययाः भवन्ति ।

तद्धितान्ताः

अपत्यार्थकः

- दाशरथिः, जानकी

संबन्धार्थकः

- वैष्णवः , भारतीयः

भावार्थकः

- सुन्दरत्वम् , सुन्दरता, सौन्दर्यम्

मत्वर्थकः

- गुणवान् , मतिमान्, भोगी

तोलनार्थकः

- उन्नततरः , उन्नततमः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

अपत्यम् -> सुतः , वत्सः , सूनुः , सन्ततिः

अपत्यं पुमान् -> पुत्रः
अपत्यं स्त्री -> पुत्री

कस्य अपत्यम् ?

षष्ठी-विभक्तिः

कस्याः अपत्यम् ?

षष्ठी-विभक्तिः

परम्परायाम् अपत्यम् ?

सप्तमी-विभक्तिः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

अ आ → आ

पराशरः → पाराशरः

पाण्डुः → पाण्डवः

इ ई ए ऐ → ऐ

विष्णुः → वैष्णवः

भीम → भैमः

उ ऊ ओ औ → औ

कुरुः → कौरवः

कुन्ती → कौन्तेयः

ऋ → आर्

पृथा → पार्थः

भृगुः → भार्गवः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

दशरथस्य अपत्यं पुमान्

दाशरथिः

पराशरस्य अपत्यं पुमान्

पाराशरः

पृथायाः अपत्यं पुमान्

पार्थः

भृगोः अपत्यं पुमान् भार्गवः

भार्गवः

शकुन्तलायाः अपत्यं पुमान्

शाकुन्तलः

कुरोः गोत्रापत्यं पुमान्

कौरवः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

विनतायाः अपत्यं पुमान्

वैनतेयः

वृष्णेः अपत्यं पुमान्

वाष्ण्यः

राधायाः अपत्यं पुमान्

राधेयः

कुन्त्याः अपत्यं पुमान्

कौन्तेयः

वरुणस्य अपत्यं पुमान्

वारुणिः

गङ्गायाः अपत्यं पुमान्

गाङ्गेयः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

रघोः गोत्रापत्यं पुमान्

राघवः

गर्गस्य गोत्रापत्यं स्त्री

गार्गी

जनकस्य अपत्यं स्त्री

जानकी

द्रुपदस्य अपत्यं स्त्री

द्रौपदी

पर्वतस्य अपत्यं स्त्री

पार्वती

शूरस्य गोत्रापत्यं पुमान्

शौरिः

अपत्यार्थक-तद्धितान्ताः

भ्रातुः अपत्यं पुमान्

भ्रातृव्यः

स्वसुः (सहोदरी) अपत्यं पुमान्

स्वस्त्रीयः

पितृष्वसुः अपत्यं पुमान्

पैतृष्वस्त्रीयः

दुहितुः अपत्यं पुमान्

दौहित्रः

दुहितुः अपत्यं स्त्री

दौहित्री

द्रौपद्याः अपत्यानि पुमांसः

द्रौपदेयाः

तद्धितान्ताः

अपत्यार्थकः

- दाशरथिः, जानकी

संबन्धार्थकः

- वैष्णवः , भारतीयः

भावार्थकः

- सुन्दरत्वम् , सुन्दरता, सौन्दर्यम्

मत्वर्थकः

- गुणवान् , मतिमान्, भोगी

तोलनार्थकः

- उन्नततरः , उन्नततमः

संबन्धार्थक-तद्धितान्ताः

अयम् इयम् इदम्

इन्द्रस्य अयम्

- ऐन्द्रः गजः

इन्द्रस्य इयम्

- ऐन्द्री राजधानी

इन्द्रस्य इदम्

- ऐन्द्रं वज्रम्

तव अयम्

- त्वदीयः आसन्दः

तव इयम्

- त्वदीया माला

तव इदम्

- त्वदीयं गृहम्

संबन्धार्थक-तद्धितान्ताः

शिवस्य अयम्

भारतस्य इयम्

विदेशस्य इदम्

समुद्रस्य अयम्

विष्णोः इयम्

गङ्गायाः इदम्

शैवः

भारतीया

विदेशीयम्

सामुद्रः

वैष्णवी

गङ्गम्

संबन्धार्थक-तद्धितान्ताः

शक्तेः अयम्

यमुनायाः इयम्

भगवतः इदम्

पृथिव्याः अयम्

तस्य इयम्

मम इदम्

शाक्तः

यामुना

भागवतम्

पार्थिवः

तदीया

मदीयम्

संबन्धार्थक-तद्धितान्ताः

पुराणस्य सम्बन्धः

सप्ताहस्य संबन्धः

मासस्य सम्बन्धः

दिनस्य सम्बन्धः

नीतेः सम्बन्धः

धर्मस्य सम्बन्धः

पौराणिकः

साप्ताहिकः

मासिकः

दैनिकः

नैतिकः

धार्मिकः

तद्धितान्ताः

अपत्यार्थकः

- दाशरथिः, जानकी

संबन्धार्थकः

- वैष्णवः , भारतीयः

भावार्थकः

- सुन्दरत्वम् , सुन्दरता, सौन्दर्यम्

मत्वर्थकः

- गुणवान् , मतिमान्, भोगी

तोलनार्थकः

- उन्नततरः , उन्नततमः